

SVT:s osakliga dokumentär om grönt stål borde inte ha visats i riksdagen

Altinget den 28 september 2023

Den 27:e september visades SVT:s dokumentär "Den gröna kapplöpningen" på ett seminarium i Sveriges riksdag. Enligt inbjudan följs visningen av ett samtal med några av deltagarna i dokumentären, SSAB:s vd Martin Lindqvist, H2 Green Steels kontrollägare Harald Mix samt den nationella samordnaren för Fossilfritt Sverige Svante Axelsson. Inbjudare och värdar för seminariet är riksdagsledamöterna Jytte Guteland (S) och Elin Nilsson (L).

Vi har tidigare påtalat att denna dokumentär är hårt vinklad och insmickrande i förhållande till såväl statliga bolag som privata riskkapitalister. Vi har också påtalat olämpligheten i att statligt finansierad media slår följe med mäktiga särintressen som äventyrar landets redan hårt ansatta elförsörjning. När nu denna dokumentär även har visats på ett seminarium i riksdagen finns det anledning att återigen påtala den tendentiösa rapportering som SVT hemfallit åt i denna fråga.

I ett antal ledare har Peter Wennblad i SvD beskrivit olika missförhållanden runt satsningarna på "fossilfritt" stål i Norrland. I SvD 12/1 2023 visar han hur Hybrit har blivit ett "klägg", det vill säga en ohälsosam sammanblandning av myndighetsutövning med industriella intressen. Efter att ha begärt ut mailkonversationer mellan Hybrit och Energimyndigheten blev det tydligt hur Energimyndigheten varit följsam och underlåten i förhållande till de särintressen som direkt och indirekt vill ta miljarder av skattemedel i anspråk.

Inga-Britt Ahlenius skriver i SvD 28/1 2023 att Energimyndigheten i stället för att agera myndighetsmässigt "uppträder som vilket litet servicecenter som helst".

Tyvärr ger SVT legitimitet åt denna oheliga allians snarare än att bidra med kritiska frågor och granskning. Efter dokumentären följer ett "fördjupande samtal" där Camilla Kvartoft leder en diskussion där LKAB:s vd Jan Moström deltar tillsammans med H2 Green Steels vd Henrik Henriksson och Fossilfritt Sveriges Svante Axelsson.

Många viktiga frågor blir aldrig ställda, inte minst kring ett projekt som innebär att Bodens kommun ökat sin belåning från 88 till 580 miljoner kronor på bara några år och enligt Dagens Nyheter kommer kommunen att satsa uppåt fem miljarder kronor för att möjliggöra denna stålsatsning. Hur ser riskerna ut? Vem finansierar detta och varför ska skattepengar gå in i privatkapitalistiska projekt vars miljönytta kan ifrågasättas? Den enda vetenskapliga granskning som gjorts – av professorerna i naturresursekonomi Per-Olov Johansson och Bengt Kriström vid Umeå universitet – har kommit fram till att den samlade samhällsekonomiska förlusten kan "hamna i storleksordningen 200–250 miljarder kronor".

När Kvartoft påtalar att det framförts viss kritik mot projekten väljer Henrik Henriksson att uttrycka sig hånfullt och hänvisa till "professorerna från olika folkhögskolor", vilket lockar den nationella

samordnaren Svante Axelsson och publiken till skratt. Vi utgår ifrån att även de två Umeåprofessorerna räknas in under Henrikssons folkhögskoleparaply.

Är det rimligt att SVT skapar en plattform där personer med stora privatekonomiska intressen som tar så mycket offentliga medel i anspråk tillåts att oemotsagda bete sig på det sättet?

När H2 Green Steel nu fått in 18 miljarder i "privat" finansiering säger samme Henriksson i DI 7/9 2023 att AMF och Andra AP-fonden agerar föredömligt då de "skapat sig ett mandat som gör att de kan investera i ett bolag som inte har några intäkter". Delar svenska pensionssparare inklusive de kollektivanställda vars tjänstepensioner förvaltas av AMF den uppfattningen?

I SVT:s gällande sändningstillstånd står att läsa att "SVT ska granska myndigheter, organisationer och företag som har inflytande på beslut som rör medborgarna" och att "sändningsrätten ska utövas opartiskt och sakligt." En fråga som inställer sig är om dokumentären i kombination med det efterföljande panelsamtalet klarar en prövning mot dessa skrivningar i sändningstillståndet.

Att public service-bolagen själva upprätthåller en rågång mot politiken borde vara än viktigare nu när de inte längre får sina intäkter direkt från tittarna via TV-avgiften utan finansieras direkt över medborgarnas skattsedlar.

Magnus Henrekson
Christian Sandström